

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

« PAŞA HƏYAT SİĞORTA » ASC-nin Təsisçisinə və Rəhbərliyinə

Rəy 1UgYFGbqdi

Biz « PAŞA HƏYAT SİĞORTA » ASC-nin 31 dekabr 2024-cü il tarixinə əhəmiyyətli uçot siyasətinin və digər izahedici qeydlərin qısa xülassəsindən ibarət olan əlavə edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini aparmışıq. Hesab edirik ki, Cəmiyyətin qoşma maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlərdə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq hazırlanmışdır.

Rəy üçün əsaslar

Biz auditini Beynəlxalq audit standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətlərimiz əlavə olaraq hesabatımızın “Maliyyə hesabatlarının auditini üçün auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir edilir. Biz maliyyə hesabatlarının auditinə aid olan etik normalar ilə Mühəsiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının “Etika Məcəlləsinin” (IESBA Məcəlləsi) tələblərinə uyğun olaraq Cəmiyyətdən asılı deyilik və biz digər etik öhdəliklərimizi bu tələblərə, eləcə də IESBA məəcəlləsinin tələblərinə uyğun olaraq yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri bizim peşəkar mühakiməmizə görə cari dövrün maliyyə hesabatlarının auditində ən əhəmiyyətli məsələlərdir. Bu məsələlər maliyyə hesabatlarının auditini baxımından və maliyyə hesabatlarına dair rəyimizin formalaşdırılmasında bütövlükdə nəzərə alınmışdır və biz bu məsələlərə dair ayrılıqda rəy vermirik.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə və MHBS-ə uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə və rəhbərliyin fikrincə, dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində əhəmiyyətli təhrif olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına imkan verən zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırladıqda, rəhbərlik Cəmiyyəti ləğv etmək və ya işini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativin olmadığı halda, rəhbərlik Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fasiləsiz fəaliyyətə aid olan məsələlər haqqında məlumatların açıqlanmasına və mühasibat uçotunun fasiləsiz fəaliyyət prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

İqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz tətib edilmiş maliyyə hesabatlarında bir tam kimi, dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində, əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kafi əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını dərc etməkdir. Kafi əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin o zəmanət vermir ki, əhəmiyyətli təhrif mövcud

olduqda, BAS-lara uyğun olaraq aparılmış audit onu həmişə aşkarlayır. Təhriflər dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində yarana bilər və ayrılıqda yaxud məcmu olaraq, istifadəçilərin belə maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlarına təsir etmə ehtimalı olduğu halda, əhəmiyyətli hesab edilir.

BAS-ların tələblərinə uyğun olaraq aparılan auditin bir hissəsi kimi biz audit aparılan zaman peşəkar mühakimə tətbiq edirik və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində əhəmiyyətli təhriflər risklərini müəyyən edib qiymətləndiririk, bu risklərə cavab verən audit prosedurlarını layihələndirib həyata keçiririk və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Dələduzluq nəticəsində əhəmiyyətli təhrifi aşkarlamama riski səhvlər nəticəsindəkindən daha yüksəkdir, çünki dələduzluq sözləşmə, saxtakarlıq, qərəzli hərəkətsizlik, həqiqətə uyğun olmayan məlumatlardan və ya daxili nəzarətin kobudcasına pozulmasından ibarət ola bilər.
- Cəmiyyətin daxili nəzarətin səmərəliliyinə dair rəy bildirmək məqsədi üçün olmamaq şərtilə, bu şərtlər şərcivəsində uyğun olan audit prosedurlarını layihələndirmək üçün auditə aid daxili nəzarəti başa düşürük.
- İstifadə edilmiş uçot siyasətinin uyğunluğunu və rəhbərlik tərəfindən həyata keçirilən uçot qiymətləndirmələrinin və əlaqəli məlumatların açıqlanmasının məntiqliliyini qiymətləndiririk.
- Mühəsibat uçotunun fasiləsizlik prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutlarının əsasında Cəmiyyətin fəaliyyətini fasiləsiz davam etmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisələrlə və ya şəraitlərlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığında dair nəticə çıxarıyıq. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu haqqında nəticə çıxardığımız halda, auditor hesabatımızda maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməliyik və ya belə məlumatların açıqlanması kifayət olmadığı halda, rəyimizə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinədək əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadisələr və ya şəraitlər Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər.

Biz iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə digər məsələlərlə yanaşı auditin planlaşdırılmış həcmi və müddətləri, habelə əhəmiyyətli audit sübutları, o cümlədən audit apardığımız zaman daxili nəzarətdə aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar haqqında məlumat veririk.

“Caspian Consulting and Partners” MMC

Direktor: Elnurə Abdinova

Auditor: Elnurə Abdinova

Tarix: 10.03.2025

“PAŞA HƏYAT SİĞORTA” ASC**31 Dekabr 2024-cü il tarixinə****MALİYYƏ VƏZİYYƏTİ HAQQINDA HESABAT**

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Qeyd	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
AKTİVLƏR			
Uzunmüddətli aktivlər			
Əmlak və avadanlıqlar	5	2 971 399,33	1 327 450,49
Qeyri-maddi aktivlər	6	1 181 702,01	1 229 003,66
Daşınmaz əmlaka investisiyalar	7	417 655,89	417 655,89
Uzunmüddətli maliyyə aktivləri	8	517 204 726,41	412 524 252,21
İştirak payı metodu ilə uçota alınmış investisiyalar	9	10 587 126,01	10 192 571,00
Sair uzunmüddətli aktivləri		100 000,00	100 000,00
CƏMİ UZUNMÜDDƏTLİ AKTİVLƏR		532 462 609,65	425 790 933,25
Qısamüddətli aktivlər			
Debitor borcları	10	40 447 335,10	51 017 293,20
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	11	143 260 829,50	168 714 985,30
Sığorta ehtiyatlarında təkrarsığortaçıların payı	12	823 860,59	1 458 467,22
Qısamüddətli maliyyə aktivləri	13	97 411 983,18	54 564 057,32
Gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri	14	325 635,14	593 140,41
Sair aktivlər:	15	5 204 032,65	5 350 531,86
CƏMİ QISAMÜDDƏTLİ AKTİVLƏR		287 473 676,16	281 698 475,31
CƏMİ AKTİVLƏR		819 936 285,81	707 489 408,56
KAPİTAL VƏ ÖHDƏLİKLƏR			
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı	4	40 250 000,00	40 250 000,00
Hesabat dövründə xalis mənfəət (zərər)	4	60 472 303,34	62 813 869,73
Keçmiş illər üzrə bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər)		71 584 394,39	39 527 048,96
Elan edilmiş dividendlər		(36 000 000,00)	(30 756 524,30)
CƏMİ KAPİTAL		136 306 697,73	111 834 394,39
ÖHDƏLİKLƏR			
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Sığorta ehtiyatları	16	631 809 121,98	570 656 078,60
Təxirəsalınmış vergi öhdəlikləri		161 790,94	86 064,86
Təkrarsığorta əməliyyatları üzrə öhdəliklər	17	446 763,62	1 264 031,44
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		632 417 676,54	572 006 174,90
Qısamüddətli öhdəliklər			
Kreditor borcları	18	43 850 376,49	16 994 473,66
Sair qısamüddətli öhdəliklər	19	7 361 535,05	6 654 365,61
Cəmi qısamüddətli öhdəliklər		51 211 911,54	23 648 839,27
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR		683 629 588,08	595 655 014,17
CƏMİ KAPİTAL VƏ ÖHDƏLİKLƏR		819 936 285,81	707 489 408,56

İdarə Heyətinin Sədri
İsmayılov Niyaz Rövşən oğlu

Baş mühasib
Toğrul İslam Mustafakamal

“10 mart” 2025-ci il

**“PAŞA HƏYAT SİĞORTA” ASC-nin
MƏNFƏƏT VƏ YA ZƏRƏR HAQQINDA HESABAT
31 Dekabr 2024-cü il tarixinə**

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Qeyd	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Gəlirlər			
Əsas əməliyyat gəliri	20	595 983 327,28	518 184 861,64
Xalis sığorta ehtiyatlarının dəyişməsi		(61 787 650,01)	(138 810 780,46)
İnvestisiya gəlirləri üzrə		44 454 857,66	33 152 975,24
Sair gəlirlər		66 191,79	27 111,17
Ümumi gəlirlər		578 716 726,72	412 554 167,59
Xərclər			
Əsas əməliyyat xərcləri	21	(445 989 702,09)	(283 634 427,24)
İşlərin aparılması xərcləri	22	(55 377 885,10)	(49 121 069,57)
Sair xərclər		(193 939,02)	(222 180,99)
Ümumi xərclər		501 561 526,21	(332 977 677,80)
Maliyyə mənfəəti (zərəri)		77 155 200,51	79 576 489,79
Vergiqoymadan əvvəl mənfəət (zərər)		77 155 200,51	79 576 489,79
Mənfəət vergisi	23	(16 682 897,17)	(16 762 620,06)
Hesabat dövründə xalis mənfəət (zərər)	23	60 472 303,34	62 813 869,73

İdarə Heyətinin Sədri
İsmaylov Niyaz Rövşən oğlu

Baş mühasib
Toğrul İslam Mustafakamal

“10 mart” 2025-ci il

“PAŞA HƏYAT SİĞORTA” ASC-nin
31 Dekabr 2024-cü il tarixində bitən il üzrə
Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Qeyd	Nizamnamə Kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi Kapital
1 yanvar 2023-cü il tarixinə qalıq	4	40 250 000,00	39 527 048,96	79 777 048,96
Hesabat dövründə xalis mənfəət(zərəər)			62 813 869,73	62 813 869,73
Mülkiyyətçilərin kapital qoyuluşları				
Emissiya gəliri				
Mülkiyyətçilər arasında kapitalın bölüşdürülməsi(dividendlər)			(30 756 524,30)	(30 756 524,30)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	4	40 250 000,00	71 584 394,39	111 834 394,39
1 yanvar 2024-cü il tarixinə qalıq	4	40 250 000,00	71 584 394,39	111 834 394,39
Hesabat dövründə xalis mənfəət(zərəər)			60 472 303,34	60 472 303,34
Mülkiyyətçilərin kapital qoyuluşları				
Emissiya gəliri				
Mülkiyyətçilər arasında kapitalın bölüşdürülməsi(dividendlər)			(36 000 000,00)	(36 000 000,00)
31 dekabr 2024-cü il tarixinə qalıq	4	40 250 000,00	96 056 697,73	136 306 697,73

İdarə Heyətinin Sədri
İsmaylov Niyaz Rövşən oğlu

Baş mühasib
Toğrul İslam Mustafakamal

“10 mart” 2025-ci il

“PAŞA HƏYAT SİĞORTA” ASC-nin

PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT

31 Dekabr 2024-cü il tarixinə

	Qeyd	
	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>		
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		
Yığılmış sığorta haqları	584 310 412,86	480 354 047,32
Ödənilmiş təkrarsığorta haqları	(1 485 157,53)	(1 515 554,78)
Sığorta ödənişləri	(400 102 058,41)	(237 684 022,16)
Ödənilmiş komissiya xərcləri	(7 598 382,53)	(9 752 000,48)
İşçilərlə bağlı ödənilmiş xərclər	(27 287 936,00)	(21 370 157,32)
Digər gəlirlər		-
Ödənilmiş digər əməliyyat və inzibati xərclər	(16 525 430,14)	(12 885 129,68)
Əməliyyat öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən əldə edilmiş pul vəsaitləri	131 311 448,25	197 147 182,90
İnvestisiya müqavilələri üzrə öhdəlik	(41 810 484,78)	(9 842 070,48)
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri	89 500 963,47	187 305 112,42
Ödənilmiş mənfəət vergisi	(21 361 112,53)	(17 560 000,00)
Əməliyyat fəaliyyətindən əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri	68 139 850,94	169 745 112,42
İnvestisiya fəaliyyətindən əldə edilmiş pul vəsaitləri		
Kredit təşkilatında yerləşdirilmiş məbləğlər	(14 712 318,00)	(24 315 082,00)
Kredit təşkilatları tərəfindən ödənilmiş məbləğlər	28 802 848,47	4 500 931,55
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının alınması	(232 392 849,44)	(175 190 276,46)
İnvestisiya qiymətli kağızlarının satılması və geri alınmasından daxilolmalar	174 367 991,00	83 695 411,21
Əks "repo" razılaşmaları üzrə pul vəsaitlərinin yatırılması	-	(184 933 625,00)
Əks "repo" razılaşmalarının ödənilməsindən daxilolmalar	-	184 928 495,00
Alınmış investisiya gəliri	39 174 056,10	28 534 805,19
Əmlak və avadanlıqların alınması	(2 428 662,00)	(390 286,00)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	(1 510 587,00)	(1 843 109,00)
Əmlakın və avadanlığın satışından daxilolmalar		-
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə (istifadə edilmiş)/ əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri	(8 699 520,87)	(85 012 735,51)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti		
Dividendlərin ödənilməsi	(36 000 000,00)	(30 757 000,00)
Repo əməliyyatlarından mədaxil	334 164 147,76	250 625 902,00
Repo əməliyyatlarına görə məxaric	(303 091 233,76)	(269 885 902,00)
İcarə haqqının ödənişi	(1 206 106,82)	(1 112 249,00)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətində istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri	(6 133 192,82)	(51 129 249,00)
Gözlənilən kredit zərərinin dəyişməsinin nəğd pul və nəğd pul ekvivalentinə təsiri	1 000,00	1 000,00
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis (azalma)/artma	53 308 137,25	33 604 127,91
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri ilin əvvəlinə	83 537 949,25	49 933 821,34
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri ilin sonuna	136 846 086,50	83 537 949,25

İdarə Heyətinin Sədri
İsmayılov Niyaz Rövşən oğlu

Baş mühasib
Toğrul İslam Mustafakamal

“10 mart” 2025-ci il

31 dekabr 2024-cü il tarixinə Uçot Siyasəti və Digər İzahedici Qeydlərin Qısa Xülasəsi

1. CƏMIYYƏT HAQQINDA

Hazırkı maliyyə hesabatları 31 dekabr 2024-cü il tarixdə başa çatmış il üzrə yerli icra hakimiyyəti orqanının tələblərinə uyğun olaraq "PAŞA Həyat Sığorta" ASC üçün tərtib edilmişdir. Cəmiyyət Azərbaycan Respublikasında təsis edilmişdir və bu ölkədə fəaliyyət göstərir. Cəmiyyət Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq yaradılmış açıq səhmdar cəmiyyətdir.

2. ŞİRKƏTİN ƏMƏLİYYAT MÜHİTİ

Şirkət 24 noyabr 2010-cu il tarixdə Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi Bakı şəhər Vergilər Departamentinin Kommersiya Hüquqi Şəxslərin Dövlət Qeydiyyatı İdarəsində 1001020031750200 sayılı şəhadətnamə ilə "PAŞA Həyat Sığorta" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti kimi dövlət qeydiyyatına götürülmüşdür. Qeydiyyat N-si: 1401876531. Şirkət Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin 14 fevral 2011-ci ildə verdiyi sığorta lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir və 11 dekabr 2015-ci il tarixində Şirkət müddətsiz lisenziya almışdır.

19 may 2014-cü il tarixində Şirkət Azərbaycan Respublikasının 29 oktyabr 2013-cü il tarixli “Sığorta fəaliyyəti haqqında Qanun”una edilmiş dəyişikliklərə uyğun olaraq qeyri-müəyyən müddətə təkrarsığorta fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün ayrıca lisenziya almışdır. Dəyişikliklər 1 mart 2014-cü il tarixindən qüvvəyə minir.

19 fevral 2014-cü ildən etibarən Şirkət İcbari Sığorta Bürosunun (“Büro”) üzvləri reyestrinə daxildir.

2017-ci ilin oktyabrında Şirkət Direktorlar Şurasının 1 avqust 2017-ci il tarixli qərarına əsasən təkrarsığorta lisenziyasını ləğv etmişdir.

Şirkətin əsas fəaliyyəti həyat sığortası xidmətlərinin göstərilməsidir. Şirkətin sığorta xidmətlərinə müəssisələrin və fiziki şəxslərin könüllü və icbari sığorta polislərinin verilməsi, məsələn həyatın müddətli sığortası, həyatın yaşam sığortası, sağalmaz xəstəliklərdən sığorta, eləcə də peşə xəstəlikləri və istehsalatda bədbəxt hadisələr nəticəsində sığortalıların həyatına və sağlamlığına dəyən zərər nəticəsində onların peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı sığorta daxildir.

“PAŞA Holding” şirkətlər qrupuna daxil olan “PAŞA Həyat” 24.11.2010-cu il tarixdə Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi tərəfindən dövlət qeydiyyatına alınaraq Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin 14.02.2011-ci il tarixli lisenziyası əsasında həyat sığortası sahəsi üzrə xidmətlərin həyata keçirilməsi istiqamətində fəaliyyət göstərir.

Təsis olunduğu zaman “PAŞA Həyat”-in nizamnamə kapitalı 7.000.000 (yeddi milyon) AZN təşkil edirdisə, fəaliyyətinin ilk 3 ilinin nəticəsi olaraq Cəmiyyətin nizamnamə kapitalı 5,75 dəfə artırılaraq, hazırda 40.250.000 (qırx milyon iki yüz əlli min) manata çatdırılmışdır.

2. ŞİRKƏTİN ƏMƏLİYYAT MÜHİTİ davamı

2024-cü il ərzində Azərbaycanın sığorta sektoru strateji əhəmiyyətli islahatlar və bazarın dərinləşməsinə yönəlmiş mühüm qərarlarla yadda qalmışdır. Xüsusilə, dövlət tərəfindən qəbul edilən normativ hüquqi aktlar və fərmanlar

sığorta bazarının genişlənməsini stimullaşdırmış, şirkətlərin maliyyə dayanıqlığını artırmış və müştəri güvənini yüksəltmişdir.

Bunlardan ən əhəmiyyətli, 29 oktyabr 2024-cü il tarixində qəbul edilmiş "Dövlət icbari şəxsi sığortası sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" fərmandır. Bu qərarla sığorta sektoruna dövlət nəzarəti gücləndirilmiş, icbari sığorta mexanizmləri daha şəffaf və effektiv hala gətirilmişdir. Bunun nəticəsində bazarın tənzimlənməsi optimallaşdırılmış, dövlət və özəl sektor arasında sığorta sahəsində əməkdaşlıq mexanizmləri inkişaf etdirilmişdir.

Geridə qalan 2024-cü il Azərbaycanın sığorta bazarı üçün uğurlu olub. Rəqəmlərin dinamikasına baxanda aydın görmək olur ki, ölkədə həyat sığortasına maraq artıb. Ümumilikdə isə sektorda böyümə 2023-cü illə müqayisədə 10%-dən çox təşkil edib.

2024-cü ildə Azərbaycan Sığortaçılar Assosiasiyasının təşkilatçılığı ilə "Azərbaycan Maliyyə Forumu", "InsurTech Zirvəsi", "I Regional Sığorta Forumu", "X Azərbaycan Beynəlxalq Sığorta Forumu", "II Sığorta Festivalı", "Sığortada İnstitusional Mükəmməllik Beynəlxalq Seminarı" və "Yaşıl Maliyyə və Dayanıqlı İnkişaf Forumu" keçirildiki, bu tədbirlər sığorta sektorumuz üçün yeni imkanların başlanğıcı rolunu oynadı.

Bazarın bu inkişafında həyat sığortası sektoru əsas lokomotivlərdən biri olmuşdur. Ötən ilin ən diqqətçəkici yeniliklərindən biri də "Kredit həyat sığortası" məhsulunun şərtlərinin sadələşdirilməsidir.

Bu kontekstdə, "PAŞA Həyat Sığorta" ASC sektorun aparıcı və dominant oyunçusu olaraq, həyat sığortası bazarında liderliyini daha da möhkəmləndirmişdir. Şirkət tək-cə müştərilərinin sığorta ehtiyaclarını qarşılamaqla kifayətlənmir, həmçinin innovativ həllər və bazarı dəyişdirən məhsullarla fərqlənir. "PAŞA Həyat Sığorta" ASC-nin ümumi yığımları həyat sığortası bazarının böyük hissəsini təşkil edir, bu da onu tək-cə yerli bazarda deyil, regional miqyasda da nüfuzlu bir oyunçuya çevirir. Şirkətin 2024-cü ildə həyata keçirdiyi məhsul çeşidlərinin genişləndirilməsi, rəqəmsal həllərin tətbiqi və müştəri təcrübəsinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində atdığı addımlar onun bazar payını daha da artırmışdır.

Beləliklə, Azərbaycanın sığorta bazarında 2024-cü ildə həyata keçirilən institusional islahatlar, bazarın inkişafı və həyat sığortasına artan maraq fonunda "PAŞA Həyat Sığorta" ASC bazarın əsas sürətləndirici qüvvəsi kimi öz mövqeyini bir daha təsdiqləmişdir. Dövlət siyasətinin dəstəyi və bazarın davamlı inkişafı ilə şirkətin qarşısındakı illərdə də bu liderliyini qoruyacağı gözlənilir.

Uyğunluq haqqında bəyanat

Cəmiyyətin maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standardları (MHBS) əsasında hazırlanmışdır. Cəmiyyət öz mühasibat qeydlərini Azərbaycan Respublikasında qüvvədə olan qanunvericilik əsasında həyata keçirir. Bu Cəmiyyətin maliyyə hesabatları həmin mühasibat qeydləri əsasında hazırlanmışdır və MHBS-a bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından uyğunlaşdırmaq üçün düzəlişlər edilmişdir.

Təqdimatın əsasları

Cəmiyyətin maliyyə hesabatları Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası ("BMUSS") tərəfindən dərc edilmiş Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ("MHBS") və Azərbaycan Respublikasının sığorta fəaliyyəti üçün nəzərdə tutulmuş qanunvericilik əsasında hazırlanmışdır.

Qeyd olunan maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot prinsipləri aşağıda göstərilir. Həmin prinsiplər, başqa cür göstərilmədiyi hallarda təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir.

3.MÜHÜM MÜHASİBAT UÇOTU SİYASƏTLƏRİ

Fasiləsizlik prinsipi

Bu maliyyə hesabatları Cəmiyyətin yaxın gələcəkdə fəaliyyətini normal şərtlər altında davam etdirəcəyi ehtimalı nəzərə alınaraq hazırlanmışdır.

Rəhbərlik hesab edir ki, Cəmiyyətin yaxın gələcəkdə ləğv olunmasına, habelə fəaliyyətinin dayandırılmasına və ya Azərbaycan Respublikasının Qanunları və normativ aktları əsasında kreditora qarşı müdafiə axtarışına istək və ya ehtiyac olmadan fəaliyyətini davam etdirəcək. Buna görə, aktivlər və öhdəliklər adi fəaliyyətin gedişində Cəmiyyətin aktivləri reallaşdırmaq və öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyətinə malik olduğu fərziyyəsi ilə hesabatlarda əks etdirilmişdir. Bəzi fərdi maliyyə hesabatları standartları, Rəhbərlik tərəfindən Cəmiyyətin davamlılıq prinsipinə dair dəyərləndirmənin aparılması üzrə konkret tələbləri nəzərə alınmalı olan müəyyən məsələlərin və daimilik prinsipi ilə əlaqədar bir sıra açıqlamaların hesabatlara daxil edilməsini əhatə edir.

Davamlılıq prinsipi təxminlərin Rəhbərlik tərəfindən dəyərləndirilməsi zamanı naməlum olan gələcək hadisələr və ya şərtlər üzrə müəyyən fərziyyələrin edilməsi vacibdir.

Təqdimatın digər əsasları

Bu maliyyə hesabatları Cəmiyyətin funksional valyutası olan Azərbaycan manatı ("AZN") ilə təqdim edilmişdir. Fərdi maliyyə hesabatları tarixi dəyər prinsiplərinə əsasən hazırlanmışdır.

Cəmiyyət mühasibat sistemini Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun şəkildə təşkil edir. Fərdi maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən yerli mühasibat prinsiplərinə uyğun tərtib edilmiş mühasibat sistemindən istifadə edilmiş və hesabatlara MHBS-yə uyğunlaşdırılmaq məqsədilə düzəlişlər edilmişdir. Bu düzəlişlərə əməliyyatların iqtisadi mahiyyətini əks etdirmək üçün müəyyən təsnifləşdirilmələr, həmçinin müəyyən aktiv və öhdəliklərin, eləcə də gəlir və xərclərin fərdi maliyyə hesabatlarındakı bəndlərə uyğunlaşdırılması məqsədilə edilən yenidən təsnifləndirilmələr aiddir.

Əməliyyat valyutası

Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına daxil edilən maddələr Cəmiyyətin fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitdəki valyutanı ("əməliyyat valyutası") istifadə etməklə ölçülür. Cəmiyyətin əməliyyat valyutası AZN-dir. Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının təqdim olunduğu valyuta AZN-dir. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının qaydalarına uyğun olaraq bu maliyyə hesabatlarında yerli valyuta təqdimat valyutası kimi istifadə olunur.

Əvəzləşdirmə

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri yalnız uçotda tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanuni hüquq mövcud olduqda və xalis məbləğ əsasında hesablaşmalar aparılması, yaxud da eyni vaxtda aktivlərin satılması və öhdəliyin yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulduqda bir-birinə qarşı əvəzləşdirilir, xalis məbləği isə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda bildirilir. Hər hansı mühasibat uçotu standartı və ya şərhilə tələb olunmayana və ya icazə

verilməyənədək və Cəmiyyətin mühasibat uçotu qaydalarında konkret göstərilməyə qədər gəlir və xərc mənfəət və ya zərər haqqında bir-birinə qarşı əvəzləşdirilmir.

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivləri aşağıdakı xüsusi kateqoriyalara ayrılırlar: “mənfəət və zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan” maliyyə aktivləri (MZHƏDT), “ödəniş tarixinədək saxlanılan” investisiyalar, “verilmiş kreditlər və debitor borcları” və satıla bilən maliyyə aktivləri (SMA). Təsnifləşdirmə maliyyə aktivinin növündən və saxlama məqsədindən asılıdır və ilkin tanınma zamanı təyin edilir.

MZHƏDT maliyyə aktivləri

Ticarət məqsədləri ilə saxlanılan maliyyə aktivləri “mənfəət və zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri” kateqoriyasına aid edirlər. Yaxın gələcəkdə satılması nəzərdə tutulduqda, əldə edilən maliyyə aktivləri satış məqsədləri ilə saxlanılan aktivlər kateqoriyasında təsnifləşdirilir. Törəmə maliyyə alətləri və effektiv hedcinq alətləri istisna olmaqla, satış məqsədləri ilə saxlanılan aktivlər kateqoriyasında təsnifləşdirilir. Satış məqsədləri ilə saxlanılan aktivlər üzrə yaranan mənfəət və zərərlər müvafiq olaraq mənfəət və zərər hesablarında tanınır.

Maliyyə alətləri

Cəmiyyət müqaviləyə əsasən maliyyə aləti üzrə öhdəlik daşıyan tərəfə çevrildiyi zaman maliyyə aktivini və ya öhdəliyini maliyyə vəziyyəti haqqında ilkin maliyyə hesabatında tanıyır. Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin adı yolla alınması və satılması zamanı hesablaşma tarixinə əməliyyat tanınır. Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə ölçülür. İlkin tanınma zamanı maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin satın alınması və ya yerləşdirilməsi ilə bağlı bütün birbaşa əməliyyat xərcləri (mənfəət və zərər hesabına tanınan maliyyə aktiv və öhdəlikləri istisna olmaqla) müvafiq olaraq maliyyə aktivinin ədalətli dəyərindən azaldılır və ya maliyyə öhdəliyinin ədalətli dəyərində əlavə edilir. Mənfəət və zərər hesabına tanınan maliyyə aktiv və öhdəliklərinin satın alınması və ya yerləşdirilməsi ilə bağlı birbaşa əməliyyat xərcləri dərhal mənfəət və zərər hesablarında tanınır.

Satıla bilən maliyyə aktivləri

Satıla bilən maliyyə aktivləri, əvvəlcədən bu kateqoriyaya aid olunması nəzərdə tutulan və ya bundan əvvəlki kateqoriyaların heç birinə aid edilə bilməyən qeyri-törəmə aktivlərdir. İlkin tanınmadan sonra satıla bilən maliyyə aktivləri ədalətli dəyər əsasında ölçülür və yaranan mənfəət və zərərlər digər məcmu gəlirlər hesablarında qeydə alınır. İnvestisiyanın tanınmasına xitam verildikdə və ya onun dəyərində ehtimal edilən azalmalar baş verdikdə əvvəllər məcmu gəlirlər hesablarında qeydə alınan mənfəət və gəlirlər müvafiq olaraq mənfəət və zərər hesablarında tanınır.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi

Əgər ticarət məqsədi ilə saxlanılan qeyri-törəmə maliyyə aktivinin yaxın gələcəkdə satılması məqsədi aktuallığını itirirsə, bu zaman belə maliyyə alətləri mənfəət və zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri kateqoriyasından çıxarılaraq aşağıdakı kateqoriyalardan birinə yenidən daxil olunur:

Əvvəlcədən satıla bilən investisiyalar kateqoriyasına aid edilmiş maliyyə aləti verilmiş kreditlər və debitor borcları kateqoriyasının təyinatına uyğun gəldikdə və Cəmiyyət bu aləti yaxın gələcəkdə və ya müddəti bitənədək saxlamaq niyyəti və imkanı yarandıqda, Cəmiyyət onu verilmiş kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına yenidən daxil edə bilər.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Hər bir hesabat tarixinə Cəmiyyət maliyyə aktivinin və ya maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi halının baş verməsinin obyektiv sübutunun olub-olmamasını dəyərləndirir. Əgər maliyyə aktivinin və ya maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi ehtimal edilirsə və yalnız ilkin tanınma tarixindən sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə nəticəsində dəyərsizləşmənin obyektiv sübutu yaranmışdırsa (baş vermiş “zərər hadisəsi”) və zərər hadisəsi (və ya hadisələri) bu maliyyə alətləri və ya maliyyə alətləri Cəmiyyət üzrə təxmin edilən gələcək pul vəsaitlərinin axınına təsir göstərirsə və bu təsirin etibarlı şəkildə təxmin edilməsi mümkündürsə, bu zaman belə maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri Cəmiyyət dəyərsizləşmiş sayılır.

Dəyərsizləşmənin sübutu kimi borc götürənin və ya borc götürənlər Cəmiyyətin əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri ilə üzlaşması, faiz və əsas borcların ödənilməməsi və ya ödənilməsində gecikmələrin yaranması, müştərilərin iflas etməsi və ya digər yenidən təşkilati strukturun dəyişdirilməsi və bu zaman təxmin edilən gələcək pul vəsaitlərinin azalmasına dair konkret məlumatın olması ehtimalının yaranması, məsələn borcun ödənilməməsində şəraitin və iqtisadi şərtlərin dəyişməsi halları götürülə bilər.

Maliyyə aktivlərinin uçotunun xitamı

Cəmiyyət maliyyə aktivini müqaviləsi üzrə pul vəsaitlərinin alınması hüququnun başa çatması və ya maliyyə aktivini, eləcə də sahiblik hüququ ilə bağlı bütün əhəmiyyətli risk və mükafatların digər tərəfə ötürülməsi halında maliyyə aktivinin tanınmasına xitam verir. Cəmiyyət sahiblik hüququ ilə bağlı bütün əhəmiyyətli risk və üstünlükləri digər tərəfə ötürükdə belə transfer edilmiş aktiv üzərində nəzarəti saxlayırsa, bu zaman saxlanılmış maraqlar hesabatlarda aktiv kimi tanınır və müvafiq şəraitdə Cəmiyyətin ödənilməsi ehtimal edilən məbləğləri də müvafiq olaraq öhdəlik kimi tanınır. Əgər Cəmiyyət transfer edilən maliyyə aktivinin sahiblik hüququ ilə bağlı bütün əhəmiyyətli risk və mükafatları özündə saxlayırsa, bu zaman aktivin tanınması davam edir və əlavə olaraq girov qoyularaq götürülmüş vəsaitlər də borc məbləği kimi maliyyə vəziyyəti hesabatında tanınır.

Maliyyə aktivini hesabatlardan tam şəkildə çıxarıldıqda, aktivin qalıq dəyəri ilə onun transferindən alınan və ya alınması nəzərdə tutulan məbləğlərin cəmi arasındakı fərq məcmu gəlirlər hesabatlarında xitam anınadək tanınmış və kapital hesablarında uçotu aparılan mənfəət və zərər məbləğləri dərhal mənfəət və zərər hesablarında tanınır.

Maliyyə aktivini hesabatlardan qismən çıxarıldıqda (məsələn, Cəmiyyətin transfer edilmiş aktivin bir hissəsini geri almaq seçimi olduqda və ya bu aktiv üzrə sahiblik hüququ ilə bağlı bütün əhəmiyyətli risk və mükafatların digər tərəfə ötürülərək yalnız cüzi bir hissənin saxlanması və bunun nəticəsində nəzarətin Cəmiyyətdə qalması halları), Cəmiyyət aktivin qalıq dəyərini cari iştirak ilə bağlı tanınması davam edən qisim və transfer edilən hissələrin nisbi ədalətli dəyərində görə təyin edilmiş və maliyyə vəziyyəti hesabatında tanınmayan qisimdən ibarət iki hissəyə ayırır. Aktivin tanınmasına xitam verilmiş qisminə aid edilən qalıq dəyəri ilə onun transferindən alınan məbləğlərin cəmi arasındakı fərq məcmu gəlirlər hesabında xitam anınadək tanınmış mənfəət və zərər məbləğləri dərhal mənfəət və zərər hesablarında tanınır. Məcmu gəlirlər hesabında tanınmış mənfəət və zərər məbləğlərini aktivin tanınmasına xitam verilən qismi ilə tanınması davam edən qismi arasında bölərkən bu qismlərin ədalətli dəyərlərinin nisbətləri əsas götürülür.

Debitor borcları

Debitor borcları effektiv faiz dərəcəsi istifadə edilməklə amortizasiya olunmuş dəyər ilə təqdim edilir. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat, Cəmiyyətin debitorlardan alınacaq vəsaitlərinin ilkin razılaşmaya uyğun olaraq ödənilməli olan bütün məbləğləri toplaya bilməyəcəyi barədə obyektiv sübut olduqda müəyyən edilir. Ehtiyatın məbləği aktivin qalıq dəyəri ilə təxmin edilən gələcək pul vəsaiti axınlarının cari effektiv faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılmış dəyər arasındakı fərkdir. Ehtiyatın məbləği məcmu gəlirlər hesabatında tanınır.

Kreditlərin və avansların silinməsi

Kreditlər və avanslar yığılması mümkün olmadıqda kreditlər üzrə ehtimal olunan dəyərsizləşmə zərəri üçün ehtiyatlara qarşı hesabdan silinir. Rəhbərlik Cəmiyyətə ödənilməli olan borcların yığılması üçün bütün mümkün vasitələrdən istifadə etdikdən sonra kreditlər və avanslar hesabdan silinir. Əvvəllər hesabdan silinmiş məbləğlərin sonradan bərpa edilməsi ödənişlərin qaytarılması dövründə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi məbləğinə qarşı əvəzləşdirilir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri asanlıqla müəyyən nağd pul məbləğinə çevrilə bilən və dəyəri cüzi dəyişikliklərə məruz qalan maddələrdir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri maddəsində kassada olan nağd pul vəsaitləri, yolda olan pul köçürmələri, bank hesablaşma hesabları, digər tələbli bank hesabları, pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, bank overdraftları və ödənilmə müddəti üç aydan artıq olmayan digər yüksəklikvidli investisiyalar əks etdirilir. Mühəsibat balansında bank overdraftları qısamüddətli öhdəliklərin tərkibində qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər maddəsi üzrə əks etdirilir.

Kreditlər və borclar

Kreditlər və borclar ilkin olaraq sövdələşmənin aparılmasına çəkilən xərclər çıxılmaqla, ədalətli dəyər üzrə tanınır. Sonrakı dövrlərdə kreditlər və borclar amortizasiya olunan dəyər ilə əks etdirilir: İstənilən alınmış vəsaitlər və ödənilmiş məbləğlər arasındakı fərq kredit və borcların verilmə müddəti ərzində mənfəət və zərərlər haqqında hesabatda əks etdirilir. (Effektiv faiz dərəcəsi metodu istifadə edilməklə)

Konvertasiya olunan istiqrazların öhdəliklərə aid olan hissəsinin ədalətli dəyəri konvertasiya olunmayan istiqrazlara ekvivalent bazar faiz dərəcəsi tətbiq edilməklə müəyyən olunur. Bu məbləğ konvertasiyada ləğv olunma müddətinə və istiqrazların ödəmə müddətinin çatması müddətinə qədər amortizasiya olunan öhdəliyin dəyəri kimi əks etdirilir. Alınmış qalan vəsaitlər konvertasiyaya opsiya kimi mənfəət vergisi effekt çıxılmaqla kapitala əlavə edilir.

Kreditlər və borclar, Cəmiyyət tərəfindən bu öhdəliklərin ödənilmə müddətinin mühəsibat balansının tərtib edilmə müddətindən ən azı bir ildən artıq olan müddətə ödəniləcəyi barədə şərtsiz hüququ olması halları istisna olmaqla, qısamüddətli öhdəliklər kimi təsnifləşdirilir.

Maliyyə alətlərinin tanınmasının dayandırılması

Cəmiyyət yalnız aktivdən pul daxilolmaları üzrə onun müqavilə hüquqlarının vaxtı bitdikdə, yaxud maliyyə aktivini və aktiv üzrə mülkiyyət hüquqları ilə bağlı bütün əhəmiyyətli risk və mükafatları digər tərəfə ötürükdə maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır. Cəmiyyət aktiv üzrə mülkiyyət hüquqları ilə bağlı bütün əhəmiyyətli risk və mükafatları digər tərəfə köçürməzsə və ya özündə saxlamasa və köçürülmüş aktiv üzərində nəzarətini davam etdirsə, o, aktivdə saxlanılmış payını və bununla əlaqədar ödəyəcəyi məbləğlər ilə əlaqədar girovu təmin edilmiş borc vəsaitlərini də uçotda tanıyır.

Maliyyə aktivinin tanınması təmənilə dayandırıldığı halda, maliyyə aktivinin balans dəyəri ilə nəzəri olaraq alınmış və alınacaq məbləğlər və digər məcmu gəlirdə tanınmış və kapitalda toplanan yığılmış gəlirlər və zərərlər arasındakı fərq mənfəət və zərərdə tanınır.

Maliyyə aktivinin tanınmasının təmənilə dayandırılması halından başqa digər hallarda (məs. Cəmiyyət ötürülmüş aktivlərin bir hissəsini almaq hüququnu saxlayırsa), Cəmiyyət maliyyə aktivinin əvvəl müəyyən edilmiş balans dəyərini maliyyə çətinliyi davam etdiyi müddətdə tanımağa davam etdiyi hissə ilə aktivlərin ötürülməsi tarixində həmin hissələrin nisbi ədalətli dəyərləri əsasında artıq tanımayan hissə arasında bölüşdürür. Artıq tanımayan hissəyə aid edilmiş balans dəyəri ilə artıq tanımayan hissə üzrə alınmış ödəniş məbləği və ona aid edilmiş, digər mənfəət haqqında hesabatda tanınmış hər hansı yığılmış gəlir və ya zərər arasında fərq mənfəət və ya zərər uçotunda tanınır. Digər mənfəət haqqında hesabatda tanınmış yığılmış gəlir və ya zərər tanınması davam edən hissə ilə belə hissələrin ədalətli dəyəri əsasında tanınması artıq dayandırılmış hissə arasında bölüşdürülür.

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəlikləri “MZHƏDT maliyyə öhdəlikləri” və “digər maliyyə öhdəlikləri” olmaqla iki hissəyə ayrılır.

MZHƏDT maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəlikləri ticarət məqsədləri ilə saxlanıldıqda və ya xüsusi olaraq MZHƏDT şəklində nəzərdə tutulduqda MZHƏDT maliyyə öhdəlikləri kateqoriyasına aid edirlər.

MZHƏDT maliyyə öhdəlikləri ədalətli dəyərlə təqdim edilir və yenidən ölçülmə zamanı yaranan mənfəət və zərər məbləğləri müvafiq olaraq mənfəət və zərər hesablarında tanınır. Mənfəət və zərər hesabında tanınan xalis mənfəət və ya zərəmə maliyyə öhdəliyi üzrə ödənilən bütün faizlər daxildir və bu məbləğ məcmu gəlirlər hesabatında “digər gəlirlər/(zərərlər)” bəndində öz əksini tapır.

Digər maliyyə öhdəlikləri

Digər maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq bütün əməliyyat xərcləri çıxıldıqdan sonra ədalətli dəyər ilə ölçülür. Digər maliyyə öhdəlikləri növbəti dövrlərdə effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə olunmaqla amortizasiya edilmiş maya dəyərində ölçülür və faiz xərcləri effektiv gəlir kriteriyasına əsaslanaraq tanınır. Effektiv faiz dərəcəsi metodu maliyyə öhdəliyinin amortizasiya olunmuş maya dəyərini hesablanması və faiz xərci məbləğinin müvafiq dövrlər üzrə paylaşdırılmasını nəzərdə tutur. Bu metod maliyyə öhdəliyinin nəzərdə tutulan istifadə müddəti üzrə təxmin edilən gələcəkdə ödəniləcək vəsaitləri və ya müvafiq olduqda, daha qısa müddət üzrə maliyyə öhdəliyinin qalıq dəyərini dəqiq diskontlaşdırın dərəcədir.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması

Maliyyə öhdəliyinin tanınması yalnız Cəmiyyət ödəniş ödədiyini yerinə yetirdikdə, belə ödəniş ləğv olunduqda yaxud müddəti başa çatdıqda dayandırır. Mövcud maliyyə öhdəliyi tam başqa şərtlərlə eyni kreditörün təqdim etdiyi digər öhdəliklə əvəzlənsə, belə əvəzlənmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyinin tanınmasının dayandırılması və yeni öhdəliyinin tanınması kimi qəbul edilir. Tanınması dayandırılmış maliyyə öhdəliyinin balans dəyəri ilə öhdəliklər üzrə ödənilmiş və ödəniləcək məbləğ arasındakı fərq mənfəət və zərər uçuğunda tanınır.

Maliyyə aktiv və öhdəliklərin əvəzləşdirilməsi

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri yalnız Cəmiyyətin aktiv və öhdəliklərin əvəzləşdirilməsi üçün müəyyən edilmiş hüququ olduqda və ya eləcə də Cəmiyyətin müqavilə üzrə əvəzləşdirməni aparmaq və ya eyni zamanda aktivini realizasiya edərək öhdəliyi ödəmək niyyəti mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər. Maliyyə aktivlərinin müvəqqəti olaraq qarşı tərəfə transfer edilməsi zamanı bu maliyyə aktivləri qarşı tərəfin öhdəliyi ilə əvəzləşdirilmir. Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasına xitam verilməsi

Cəmiyyət maliyyə öhdəliklərinə yalnız Cəmiyyətin öhdəliklərinin silinməsi, ləğv edilməsi və ya müddətinin başa çatması hallarında xitam verir. Tanınmasına xitam verilmiş maliyyə öhdəliyinin qalıq dəyəri ilə ödənilmiş və ya ödəniləcək məbləğlərin cəmi arasındakı fərq dərhal mənfəət və zərər hesablarında tanınır.

Derivativ (törəmə) maliyyə alətləri

Cəmiyyət valyuta mübadiləsi ilə bağlı riskləri tənzimləmək məqsədilə xarici valyuta üzrə müxtəlif derivative forvard müqavilələri kimi törəmə maliyyə alətlərinə daxil olur.

Derivativlər derivative müqaviləsinin bağlandığı tarixdə ilkin olaraq uçuğda ədalətli dəyərlə tanınır və daha sonra isə hər hesabat dövrünün sonunda onların ədalətli dəyəri ilə yenidən qiymətləndirilir. Onların dövrünün sonuna olan ədalətli dəyərinə qarşı təkrar ölçülür. Nəticədə yaranmış gəlir və ya zərər derivativ hecinq aləti kimi təyin olunduqda və qüvvədə olduqda dərhal mənfəət və ya zərər hesabatında tanınır. Bu halda onların mənfəət və ya zərər hesabatında tanınması vaxtı hecinq əlaqələrinin xüsusyyətlərindən asılı olur.

Derivativlərin ədalətli dəyəri məqbul olduqda onlar aktivlər kimi, mənfəət olduqda isə öhdəliklər kimi qeydə alınır. Cəmiyyət bəzi derivativləri tanınmış aktivlərin və ya öhdəliklərin ədalətli dəyərinin hecinqi kimi və ya cəmiyyətin öhdəlikləri (ədalətli dəyər hecinqi), yüksək ehtimallı proqnoz əməliyyatlarının hecinqi və ya cəmiyyət öhdəliklərinin xarici valyuta riskinin hecinqi (pul vəsaitləri hecinqi) və ya xarici əməliyyatlara xalis investisiyaların hecinqi kimi müəyyən edir.

Gəlirin tanınması

Gəlir satılmış mal, iş və xidmətlərin ədalətli dəyəri ilə (əlavə dəyər vergisi çıxılmaqla) tanınır. Satışdan gəlir aşağıdakı qaydada tanınır:

- Xidmətlərin və malların təqdim edilməsindən gəlirlər

Xidmətlərin və malların təqdim edilməsindən gəlirlər o hesabat dövrünə aid edilir ki, bu xidmətlər və mallar təqdim edilmişdir və xidmət göstərilməsi üzrə konkret sövdələşmənin tələbləri başa çatdırılmışdır. Konkret sövdələşmənin

tələblərinin başa çatdırılması dərəcəsi faktiki göstərilmiş xidmətlərin və malların həcminin sövdələşmə üzrə göstəriləcək xidmətlərin və mallarının ümumi həcmindəki payı kimi qiymətləndirilir.

➤ Faiz gəlirləri

Faiz gəlirləri effektiv faiz dərəcəsi metodu istifadə edilməklə zaman tənəsüblüyü əsasında tanınır. Debitor borcunun dəyərinin aşağı düşməsi hallarında Cəmiyyət balans dəyərini əvəzi ödənilə bilən dəyərə qədər aşağı salır. Dəyərin bu qaydada aşağı salınması, maliyyə alətlərinin effektiv faiz dərəcəsindən istifadə edilməklə, ilkin tanınma tarixinə pul vəsaitləri axımının gələcək diskontlaşdırılmış hesablamaları yolu ilə müəyyən edilir. Dəyəri aşağı salınmış faiz gəlirləri konkret şəraitdən asılı olaraq, pul vəsaitlərinin daxil olması və ya xərclərin ödənilməsi qaydasında tanınır.

➤ Dividend gəlirləri

Dividend gəlirləri o zaman tanınır ki təsisçilərin mənfəət əldə etmək hüququ müəyyən olunmuşdur.

Repo və əks repo müqavilələri

Satış və geri alqı müqavilələri (“repo”) təminatlı maliyyələşdirmə əməliyyatları kimi qəbul edilir. Alqı-satqı və geri alqı-satqı müqavilələri üzrə satılan qiymətli kağızlar maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda saxlanılır və alıcının müqavilə və ya adət üzrə onları satmaq və ya yenidən girov qoymaq hüququ olduqda, alqı-satqı və geri alqı müqavilələri üzrə girov qoyulmuş qiymətli kağızlar kimi yenidən təsnif edilir. Müvafiq öhdəlik borclar çərçivəsində təqdim olunur. Yenidən satış müqavilələri (“əks repo”) əsasında alınmış qiymətli kağızlar kredit təşkilatlarından və ya müştərilərə verilən kreditlərdən alınacaq məbləğlər kimi uçota alınır. Satış və geri alqı qiyməti arasındakı fərq mənfəət və ya zərərdə faiz xərcləri kimi nəzərə alınır və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə repo müqavilələrinin müddəti ərzində hesablanır.

Qarşı tərəflərə verilmiş qiymətli kağızlar maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda saxlanılır. Borc götürülmüş qiymətli kağızlar, üçüncü şəxslərə satılmazsa, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeyd edilmir, bu halda alqı-satqı mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda zərərlər çıxılmaqla, mənfəətdə əks etdirilir. Onları qaytarmaq öhdəliyi ədalətli dəyərlə borclar kimi qeydə alınır.

İcarə

İcarənin şərtlərinə əsasən mülkiyyət hüququ üzrə bütün risk və mükafatlar icarəçiyə ötürüldüyü zaman belə icarə maliyyə icarəsi kimi təsnifləşdirilir. Bütün digər icarələr əməliyyat icarəsi kimi təsnifləşdirilir.

Cəmiyyət - İcarəyə götürən tərəf kimi

Əməliyyat lizinqi ilə bağlı ödənişlər, lizinq obyektini olan aktiv üzrə iqtisadi mənfəətin tanınması üçün belə mənfəətin daxil olduğu müddəti daha uyğun əks etdirən digər bir metodun istifadə edildiyi hallar istisna olmaqla, lizinq müddəti ərzində düzxətli metod əsasında xərc kimi tanınır.

Əməliyyat icarəsi sövdələşməsinin bağlanması üçün icarə stimulları əldə olunduqda belə stimullar öhdəlik kimi tanınır. Stimullar üzrə ümumi mənfəət, lizinq obyektini olan aktiv üzrə iqtisadi mənfəətin tanınması üçün belə mənfəətin daxil olduğu müddəti daha uyğun əks etdirən digər bir metodun istifadə edildiyi hallar istisna olmaqla, düz xətt üsulu əsasında icarə haqqı xərclərinin azalması kimi tanınır.

Əmlak, avadanlıq

Əsas vəsaitlər, yığılmış amortizasiyanı və tələb olunduqda dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatı çıxmaqla, ilkin dəyərdə qeydə alınır. Satışdan yaranan gəlir və zərər, gəlirin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və zərərdə əks etdirilir. Torpaq üçün amortizasiya hesablanmır. Avadanlıqlar ilkin dəyər yığılmış köhnəlmə və amortizasiya və hər hansı tanınmış dəyərsizləşmə zərərinin çıxılması ilə əks etdirilir. Natamam tikililərin və istifadəyə verilməyən obyektlərin amortizasiyası istifadəyə hazır olduğu tarixdən hesablanır. Əmlak, tikili və avadanlığın amortizasiya azalan qalıq metodla aparılır.

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Cəmiyyətin həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Aktivlərin qalıq dəyərləri və faydalı xidmət müddətləri lazım olduqda hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin faydalı ömrü

Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin faydalı ömrünün qiymətləndirilməsi, oxşar aktivlərlə təcrübəyə əsaslanaraq Rəhbərlik tərəfindən aparılır. Aktivin faydalı ömrünü müəyyənləşdirərkən, Rəhbərlik onun ehtimal edilən istifadə müddətini, təxmin edilən texniki köhnəlməsini, fiziki aşınma və köhnəlməsini və aktivin fəaliyyət göstərdiyi fiziki mühiti nəzərə alır.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiyanı və dəyərsizləşmə zərərinə çıxmaqla, maya dəyəri ilə qeydə alınır. Qeyri-maddi aktivlərə Proqram təminatı, Lisenziya və sertifikat daxildir.

Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddəti məhdud və ya qeyri-müəyyən hesab edilir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə iqtisadi müddəti ərzində amortizasiya hesablanır, dəyərsizləşmə əlaməti mövcud olanda isə dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya dövrü və amortizasiya metodu ən azı hər bir hesabat dövrünün sonunda 10% azalan qalıq metodu ilə amortizasiya olunur. Gözlənilən istifadə müddəti və ya aktiv üzrə daxil olacaq gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən istifadə modelində dəyişikliklər müvafiq olaraq amortizasiya dövrünü və ya metodunu dəyişdirməklə uçot təxminlərində dəyişikliklər kimi qeydə alınır. Qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri məcmu gəlir haqqında hesabatda qeyri-maddi aktivlərin funksiyasına uyğun olaraq xərc kateqoriyasında tanınır. Qeyri-müəyyən istifadə müddətinin hələ də münasib olmasını müəyyən etmək üçün qeyri-müəyyən istifadə müddəti hər il yenidən nəzərdən keçirilir. Artıq münasib deyilsə, istifadə müddəti perspektiv qaydada qeyri-müəyyən müddətdən məhdud müddətə dəyişdirilir.

- Qeyri-maddi aktivlər düz xətti amortizasiya metoduna uyğun olaraq amortizasiya olunur.

Qeyri-maddi aktivlərin tanınmasının dayandırılması

Qeyri-maddi aktivlər satılaraq hesabdən silindikdə yaxud onların sonrakı istismarı və ya satılması gələcəkdə iqtisadi mənfəət gətirmədikdə, belə aktivlərin tanınması dayandırılır. Qeyri-maddi aktivlərin tanınmasının dayandırılmasından yaranan gəlir və ya zərər, belə aktivlərin balans dəyəri ilə satışdan əldə olunan xalis gəlir məbləği arasındakı fərq kimi ölçülür və aktivin tanınması dayandırıldığı zaman mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Maddi və qeyri-maddi aktivlərin dəyərsizləşməsi

Cəmiyyət maddi və qeyri-maddi aktivlərin dəyərsizləşməyə məruz qalaraq qiymətlərin düşüb-düşmədiyini müəyyənləşdirmək üçün hər hesabat dövrünün sonunda belə aktivlərin balans dəyərini təhlil edir. Dəyərsizləşmənin baş verdiyinə dəlalət edən hər hansı hal mövcud olarsa, dəyərsizləşmə üzrə zərərin (əgər varsa) həcmi müəyyən etmək üçün aktivin bərpa dəyəri hesablanır. Aktivin fərdi hallarda bərpa dəyərinin hesablanması mümkün olmazsa, Cəmiyyət belə aktivin aid olduğu gəlir gətirən aktivlər Cəmiyyətin bərpa dəyərini müəyyən edir. Aktivin yerləşdirilməsinə müvafiq və ardıcılığı gözlənilən əsaslar müəyyən edildiyi hallarda, korporativ aktivlər, həmçinin fərdi gəlir gətirən aktivlər yerləşdirilə bilər yaxud müvafiq qaydada və ardıcılığı gözlənilməklə yerləşdirmə əsasları müəyyən edilmiş ən kiçik gəlir gətirən aktivlər yer alır.

Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan və istifadə üçün hazır olmayan qeyri-maddi aktivlər ən azı ildə bir dəfə və ya dəyərsizləşmə əlaməti olduqda dəyərsizləşmə üzrə yoxlamadan keçməlidir.

Bərpa dəyəri ədalətli dəyərdən satış və istifadə dəyərlərini çıxıldıqdan sonra alınan daha yüksək məbləğdir. İstisna olaraq dəyəri qiymətləndirərkən təxmin edilən gələcək dövrlərin pul axınları pulun vaxt üzrə dəyərinin və gələcək pul axınları ilə bağlı təxminlərə düzəliş edilməmiş aktiv üçün səciyyəvi olan risklərin hazırkı bazar qiymətləndirilməsini özündə əks etdirən vergiyə qədərki diskont dərəcəsi istifadə etməklə cari dəyərinə qədər diskontlaşdırılır.

Aktivin bərpa dəyərinin onun balans dəyərindən az olduğu hesablanarsa, belə aktivin balans dəyəri bərpa dəyərinə kimi azaldılır. Dəyərsizləşmə üzrə zərər sonradan əvəzləndirilərsə, aktivin balans dəyəri hesablamasına düzəliş verilmiş bərpa dəyərinə qədər artırılır, bu şərtlə ki, artırılmış belə balans dəyəri aktivin dəyərsizləşmə zərərinin tanımadığı keçmiş illərdə müəyyən edilmiş balans dəyərindən artıq olmasın. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin bərpası dərhal mənfəət və ya zərər hesabında tanınır.

Cəmiyyət vergi hesabatlarının qanunvericiliyə uyğun olduğuna inansa da, vergi orqanları tərəfindən yoxlama zamanı mübahisələndirilə biləcək məsələlər olduqda vergi öhdəliyi olaraq tanınır və nəticədə Cəmiyyət bu məsələ ilə bağlı risklərini azaldır.

Cəmiyyət keçmiş təcrübəsinə və qanunvericiliyin şərhinə əsaslanaraq vergi öhdəliyi hesablamalarının düzgün olmasına inanır. Bu dəyərləndirmə fərziyyələri əsaslandığından gələcək dövrlərdə düzəliş edilməsi zərurəti yarana bilər. Bu cür zərurət yarandıqda mənfəət vergisi xərci məsələnin aşkar olduğu dövrdə uyğunlaşdırılır.

Kapital

Nizamnamə kapitalı

Şirkət kapital alətləri kimi təsnif edilən adi səhmlər buraxmışdır. Bu səhmlərin emissiyası ilə birbaşa əlaqəli olan əlavə xarici məsrəflər kapitalda daxilolmalardan çıxılma şəklində göstərilir.

Dividendlər

Cəmiyyətin nizamnamə kapitalı səhmdar tərəfindən manatla qoyulmuşdur və manatla dividendlər və hər hansı kapital bölüşdürülməsi hüququna malikdir. Dividendlər yalnız hesabat tarixindən əvvəl və ya hesabat tarixində elan edildiyi təqdirdə öhdəlik kimi tanınır və hesabat tarixində kapitaldan çıxılır. Dividendlər hesabat tarixindən əvvəl təklif edildikdə və ya hesabat tarixindən sonra lakin maliyyə hesabatlarının buraxılmasından əvvəl təklif edildikdə və ya elan edildikdə açıqlanır.

Əməliyyat vergiləri

Azərbaycan Respublikasında Cəmiyyətin fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq hesablanan bir sıra digər vergilər tətbiq edilir. Belə vergilər əməliyyat xərclərinin tərkib hissəsi kimi mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda daxil edilir.

Cari vergi

Ödənilməli olan cari vergi ili üzrə cəlb olunan mənfəət əsasında tutulur. Vergiyə cəlb olunan mənfəət digər illərdə vergiyə cəlb olunmuş yaxud gəlirdən çıxılan və heç vaxt vergiyə cəlb olunmayan yaxud gəlirdən çıxılmayan gəlir və xərc maddələri ilə əlaqədar mənfəət və zərər haqqında hesabatda əksini tapmış mənfəətdən fərqlənir. Cəmiyyətin cari vergi ilə bağlı öhdəliyi hesabat dövrünün sonuna qanuni qüvvəyə minmiş və ya hesabat dövrünün sonuna tam həcmdə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır. Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsində qeyd edilən “İnvestisiya təşviqi” sənədini almış hüquqi şəxsin həmin sənədi aldığı tarixdən əldə etdiyi mənfəətin 50%-nə görə nəzərə alınan güzəşt məbləği tətbiq edilir.

İşçi heyəti üzrə ödənişlər

Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi Yanında Dövlət Vergi Xidmətinə ödənişlər, məzuniyyət və xəstəlik vərəqələri üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və müvafiq gəlir vergisi Cəmiyyətin işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

İşçilərin mükafatları

Əmək haqları, Dövlət Sosial Müdafiə fonduna ödənilən vəsaitlər, illik ödənilən məzuniyyət haqları və xəstəlik müavinətləri, mükafatlar və qeyri-monetar mükafatlar Cəmiyyətin işçilərinin bu vəsaitləri almaq üçün işlədikləri dövr üzrə hesablanır.

Ehtiyatlar

Cəmiyyət keçmiş hadisələr nəticəsində cari hüquqi və ya əsaslanmış öhdəliyə malik olduqda, öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi səmərə yaradan ehtiyatların azalma ehtimalı olduqda və öhdəlik məbləği etibarlı şəkildə qiymətləndirildikdə uçota alınır.

Ehtiyat kimi tanınan məbləğ hesabat dövrünün sonunda müvafiq risklər və qeyri-müəyyənliklər də nəzərə alınmaqla cari öhdəliyi yerinə yetirmək üçün tələb olunan məbləğin təxmini göstəricisidir. Ehtiyatı hesablayarkən cari öhdəliyi yerinə yetirmək üçün tələb olunan pul vəsaitlərinin təxminindən istifadə edilsə, ehtiyatın qalıq dəyəri bu pul vəsaitlərinin cari dövrə olan diskontlaşdırılmış dəyərinin cəminə bərabərdir (pulun vaxt dəyərinin əhəmiyyət kəsb etdiyi hallarda).

Ehtiyatın qarşılınması üçün tələb edilən iqtisadi faydaların tam və ya qismən üçüncü şəxslərin hesabına geri qaytarılması gözlənilirsə, debitor borc aktiv kimi yalnız o halda tanınır ki, üçüncü tərəfin kompensasiya ödəməsi ehtimalı var və bu məbləğ etibarlı şəkildə təxmin edilə bilər.

Mal və material ehtiyatları

Mal və material ehtiyatları maya dəyəri və ya xalis satış dəyərindən aşağı olanı ilə ifadə edilir. Mal və material ehtiyatlarının qiyməti ehtiyatların ilkin qiymətləndirilmə və satılma ardıcılığı üsulu ilə (EQSA) təyin edilir və birbaşa olaraq satınalma, hasilat, nəqliyyat və emal xərclərini əhatə edir. Mal və material ehtiyatlarının qalıq dəyəri, dəyərinin az olmasından asılı olaraq ya bu mal və material ehtiyatlarının maya dəyərində əsasən, ya da xalis amortizasiya dəyərində əsasən qiymətləndirilir. Xalis realizasiya dəyəri ehtiyatların dəyərindən aşağı olduğu təqdirdə, qalıq dəyər xalis satış qiymətinə qədər salınır və artıq məbləğ dərhal məcmu gəlirlər hesabına daxil edilir.

Avans ödənişləri

Avans ödənişləri dəyərsizləşmə zərərləri üzrə ehtiyatların çıxılması ilə tanınır. Avans ödənişi ilə əlaqədar olan malların və ya xidmətlərin əldə edilməsi bir ildən sonra gözlənilirsə və ya avans ödənişi ilkin tanınmadan sonra uzunmüddətli aktiv kimi tanınacaq aktivə aiddirsə, avans ödənişi uzunmüddətli kimi təsnifatlaşdırılır.

Cəmiyyətin aktiv üzərində nəzarət əldə etdiyi və bu aktivlə əlaqədar gələcəkdə iqtisadi mənfəətin axını ehtimal edildiyi hallarda aktivin əldə edilməsi üçün edilən avans ödənişləri aktivin qalıq dəyərində ötürülür. Digər avans ödənişləri mallar və ya xidmətlər alındıqdan sonra mənfəət və zərər hesablarında əks etdirilir. Avans ödənişlərinə aid olan aktivlərin, malların və ya xidmətlərin alınmaması üzrə müəyyən göstəricilər yarandıqda avans ödənişinin qalıq dəyəri müvafiq olaraq silinir və dəyərsizləşmə zərəri mənfəət və zərər hesablarında tanınır.

Ədalətli dəyərin ölçülməsi

Ədalətli dəyər ölçülmə tarixinə əməliyyatın həyata keçirilməsində maraqlı olan, yaxşı məlumatlandırılmış və bir-birindən asılı olmayan alıcı və satıcı arasında aktivin mübadilə edilə biləcəyi məbləğ və ya nəzərdə tutulmuş öhdəlikdir. Məqsədə uyğun olduqda, Cəmiyyət, həmin alət üzrə fəal bazara çıxarılmayan qiymətləri istifadə edərək alətin ədalətli dəyərini ölçür. Təyin edilmiş qiymətlər müntəzəm və tam olduqda, həmçinin bazar şəraitində baş verən bazar əməliyyatlarını faktiki və müntəzəm olaraq əks etdirdikdə bazar fəal hesab olunur. Maliyyə aləti üzrə bazar fəal olmadığı təqdirdə Cəmiyyət qiymətləndirmə üsulundan istifadə etməklə ədalətli dəyəri yaradır. Seçilmiş qiymətləndirmə üsulu bazarın istehsal amillərindən maksimum istifadə edir, Cəmiyyətin fəaliyyəti ilə bağlı xüsusi olan ehtimallara mümkün qədər az əsaslanır, bazar iştirakçılarının qiymət təyin edərkən nəzərə aldıkları bütün amilləri birləşdirir və maliyyə alətlərinin qiymətləndirilməsi üçün qəbul edilmiş iqtisadi metodologiyaya uyğun davranır.

Şərti aktiv öhdəliklər

Şərti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında tanınmır, lakin, hesablaşma üzrə vəsaitlərin azalması ehtimalı olduqda, belə öhdəliklər açıqlanmalıdır. Şərti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınmır, lakin, onlarla bağlı iqtisadi mənfəətin əldə olunacağı ehtimal edildikdə açıqlanmalıdır.

Xarici valyutalar

Cəmiyyətin maliyyə hesabatları hazırlanarkən, onun əməliyyat valyutasından başqa digər valyuta (xarici valyutalar) ilə aparılan əməliyyatlar belə əməliyyatların aparıldığı tarixdə üstünlük təşkil edən mübadilə məzənnələri ilə qeydə alınır. Hər hesabat dövrünün sonunda, xarici valyuta ilə ifadə olunmuş pul vəsaitlərinin valyuta mövqeyi ədalətli dəyərin müəyyən olunduğu tarixdə üstünlük təşkil edən məzənnə ilə təkrar qiymətləndirilir. Xarici valyutada

ədalətli dəyər ilə uçota alınmış qeyri-pul vəsaitlərinin valyuta mövqeyi ədalətli dəyərini müəyyənləşdirdiyi tarixdə üstünlük təşkil edən məzənnə təkrar qiymətləndirilir. Monetər maddələr üzrə valyuta fərqləri aşağıdakı hallar istisna olmaqla mənfəət və ya zərər hesabında baş verdiyi dövrdə tanınır:

- Gələcəkdə istifadə üçün nəzərdə tutulmuş başa çatdırılmamış aktivlərlə əlaqəli xarici valyuta ilə ifadə olunmuş borclar üzrə məzənnə fərqləri, xarici valyuta ilə ifadə olunmuş borclar üzrə faiz xərclərinə düzəliş kimi hesab olunduqda aktivlərin dəyərinə daxil edilir.
- Müəyyən xarici valyuta risklərinin qarşısını almaq üçün aparılan əməliyyatlar üzrə valyuta fərqləri (aşağıdakı hecinqin uçotu qaydalarına baxın) və hesablaşmanın olmadığı və olacağı güman edilməyən xarici əməliyyatlarda xalis investisiya formalaşdırır), hansı ki, ilk əvvəl digər gəlirlərdə göstərilir və daha sonra səhmdar kapitalından pul vəsaitlərinin mənfəət və zərər hesabına təsnif edilir.
- Maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi məqsədilə ilə Cəmiyyətin xarici əməliyyatlarının aktiv və öhdəlikləri hər hesabat müddətinin sonunda qüvvədə olan mübadilə məzənnələri əsasında AZN-ə çevrilir, istisna hallarda valyuta mübadilə məzənnələri həmin müddət ərzində əhəmiyyətli dərəcədə tərəddüd etdiyi halda sövdəşmələrin tarixində qüvvədə olan valyuta mübadilə məzənnələri istifadə olunur. Hər hansı valyuta mübadilə fərqləri meydana gəldiyi halda digər məcmu gəlirlər haqqında hesabatda tanınır və kapitalda toplanır.
- Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında Cəmiyyətin ilin sonunda tətbiq etdiyi valyuta mübadiləsi məzənnələr aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
1 ABŞ dolları 1 AZN	1.7000	1.7000
1 Avro 1 AZN	1.7724	1.8766

Cəmiyyət növbəti ildə aktivlərin və öhdəliklərin hesabat olunan məbləğlərinə təsir edəcək qiymətləndirmələr aparır və fərziyyələr irəli sürülür. Qiymətləndirmələr və mühakimələr davamlı qaydada aparılır, rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, habelə şəraitə uyğun hesab olunan gələcək hadisələrlə bağlı gözləntilərə əsaslanır. Rəhbərlik mühasibat uçotu qaydalarının tətbiqi prosesində qiymətləndirmə tələb olunan mühakimələrdən əlavə bəzi qərarlar və növbəti ildə aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində mühüm düzəlişlərə səbəb ola biləcək qiymətləndirmələr aşağıdakılardan ibarətdir:

Kreditlərin və debitor borclarının dəyərsizləşməsi

Cəmiyyət dəyərsizləşməni müəyyən etmək məqsədilə kreditləri və debitor borclarını mütamadi olaraq nəzərdən keçirir. Cəmiyyətin kreditlər və debitor borcları portfelində baş vermiş dəyərsizləşmə üzrə zərərin tanınması üçün kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar yaradılır.

Cəmiyyətin kredit və debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlara dair mühasibat təxminlərini qeyri-müəyyən hesab edir, ona görə ki, onlar gələcək defolt dərəcələri barədə fərziyələrin, eləcə də dəyərsizləşmiş kreditlər və debitor borcları ilə bağlı potensial itkilərin qiymətləndirilməsinin yaxın keçmişdəki fəaliyyət nəticələrinə əsaslanması səbəbindən vaxtaşırı olaraq dəyişikliklərə çox məruz qalır və Cəmiyyətin hesablandığı zərər ilə faktiki zərər arasında hər hansı əhəmiyyətli fərq müqabilində ondan gələcək dövrlərdə maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə biləcək ehtiyatların qeyd edilməsi tələb oluna bilər.

Borcalanlar maliyyə çətinlikləri ilə üzləşdikdə və belə borcalanlara dair tarixi məlumat mənbələri az sayda olduqda, Cəmiyyət hər hansı dəyərsizləşmə üzrə zərərin məbləğini hesablamaq üçün rəhbərliyin mülahizələrindən istifadə edir.

Eynilə, Cəmiyyət keçmiş fəaliyyət nəticələri, keçmiş müştəri davranışı, daxilində borcalanın ödəniş etmə vəziyyətindəki mənfi dəyişikləri göstərən müşahidə oluna bilən məlumatları, eləcə də daxilində aktiv üzrə öhdəliyin yerinə yetirilməməsi halları ilə əlaqəli olan ölkə və yerli iqtisadi şəraitlərə əsaslanmaqla gələcək pul axınlarındakı dəyişiklikləri hesablayır. Rəhbərlik kredit riski ilə səciyyələnən aktivlər halında avvəllər baş vermiş zərər üzrə keçmiş təcrübəyə və kreditlərində olduğu kimi dəyərsizləşməyə dəlalət edən obyektiv

sübutlara əsaslanan ehtimallardan istifadə edir. Cəmiyyət tarixi məlumatlarda əksini tapmamış hazırkı vəziyyətlərin qeyd edilməsi məqsədilə kreditlər üzrə müşahidə oluna bilən məlumatlara düzəliş etmək üçün rəhbərliyin mühakimələrdən istifadə edir.

Maliyyə hesabatlarında maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat müddəasının daxil edilməsi mövcud iqtisadi və siyasi şəraitlərə əsasən müəyyən olunmuşdur. Cəmiyyət Azərbaycan Respublikasında belə şəraitlərdə hansı dəyişikliklərin baş verəcəyini və belə dəyişikliklərin gələcək dövrlərdə maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlara necə təsir göstərəcəyini qabaqcadan söyləmək iqtidarında deyil.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar

Hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, tərəflərdən biri digərinə nəzarət edə bilsin, onunla eyni qrupun nəzarəti altında olsun və ya maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı məsələlər üzrə qərar qəbul edilərkən ona təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər arasındakı münasibətləri nəzərə alarkən həmin münasibətlərin hüquqi formasına deyil, iqtisadi məzmununa diqqət yetirilir.

4. YENİ VƏ DÜZƏLİŞ EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARININ BEYNƏLXALQ STANDARTLARININ (MHBS) TƏTBİQİ

1 yanvar 2023-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün məcburi xarakter daşıyan və Qrup tərəfindən vaxtından əvvəl tətbiq edilməyən bəzi yeni standartlar və onlara dair şərtlər dərc olunmuşdur.

BMHS 17 “Sığorta müqavilələri” (18 may 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMHS 17 müəssisələrə sığorta müqavilələrinin uçotu üzrə mövcud praktikanı tətbiq etməyə icazə verən BMHS 4-ü əvəz edir. BMHS 4-ə əsasən investorlar analoji sığorta şirkətlərində maliyyə nəticələrini müqayisə etmək və üzləşdirməkdə çətinlik çəkirdilər. BMHS 17 sığortaçının təkrarsığortaya verdiyi müqavilələr daxil olmaqla, bütün növ sığorta müqavilələrinin uçotu üçün prinsiplərə əsaslanan yeganə standartdır. Bu standarta əsasən sığorta müqavilələri qrupu: (i) müqavilələrin icrası üzrə pul axınları haqqında bütün mövcud məlumatları müşahidə edilə bilən bazar məlumatlarına uyğun olaraq nəzərə alan gələcək pul axınlarının riskə görə tənzimlənmiş cari dəyərində (müqavilələrin icrası üzrə pul axınları); üstə gəl (dəyər öhdəlik olduqda) və ya çıxılısın (dəyər aktiv olduqda); (ii) müqavilələr qrupu üzrə bölüşdürülməmiş mənfəətin (müqavilə üzrə xidmət marjası) məbləğində tanınmalı və qiymətləndirilməlidir. Sığortaçılar, sığorta müqavilələri qrupundan yaranan gəliri sığorta təminatının təqdim edildiyi dövr ərzində, eləcə də riskdən azad olduğu halda tanıyacaqlar. Müqavilələr qrupu üzrə zərər mövcuddursa və ya mövcud olarsa müəssisə dərhal zərəri tanıyacaqdır.

BMHS 17 və BMHS 4-ə dəyişikliklər (25 iyun 2020-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Dəyişikliklər BMHS 17-nin tətbiqini asanlaşdırmaq, həmçinin standart və ona keçidlə bağlı müəyyən tələbləri sadələşdirmək üçün bəzi izahlardan ibarətdir. Bu dəyişikliklər BMHS 17-nin səkkiz sahəsini əhatə edir və standartın əsas prinsiplərinin dəyişdirilməsini nəzərdə tutmur. BMHS 17-yə aşağıdakı dəyişikliklər edilmişdir:

- *Qüvvəyə minmə tarixi:* BMHS 17-nin qüvvəyə minmə tarixi (dəyişikliklər daxil olmaqla) 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə qədər iki il təxirə salınmışdır; BMHS 4 ilə müəyyən olunan BMHS 9-un tətbiqindən müvəqqəti azadolmanın qüvvədə olma müddəti də 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə qədər təxirə salınmışdır.
- *Sığorta müqaviləsinin əldə edilməsi zamanı pul axınlarının gözlənilən bərpası:* Müəssisələr sığorta müqaviləsinin əldə edilməsi xərclərinin bir hissəsini gələcəkdə yenilənməsi gözlənilən müvafiq müqavilələrə ayırmalı və bu xərcləri müəssisə yenilənmiş müqavilələr tanıyana qədər aktiv kimi tanımalıdır. Müəssisələr hər bir hesabat tarixinə aktivin bərpa olunma ehtimalını qiymətləndirməli və maliyyə hesabatları üzrə qeydlərdə həmin aktiv haqqında məlumat təqdim etməlidir.
- *İnvestisiya xidmətləri ilə əlaqəli müqavilə üzrə xidmət marjası:* Dəyişən haqların bölüşdürülməsi yanaşması üzrə müqavilələr və ümumi modelə əsasən ‘investisiya gəlirlərinin əldə edilməsi ilə bağlı xidmətlər’ üzrə digər müqavilələr üçün sığorta təminatı üzrə faydaların həcmi, eləcə də sığorta təminatı və investisiya xidmətləri üzrə gözlənilən dövrü nəzərə almaqla, təminat vahidləri müəyyən edilməlidir. İnvestisiya

fəaliyyəti ilə əlaqəli xərclər müəssisənin belə fəaliyyəti sığortalılara sığorta təminatından əldə olunan faydaları artırmaq məqsədilə həyata keçirildiyi halda, sığorta müqaviləsi çərçivəsində pul axınları kimi daxil edilməlidir.

- *Təkrarsığortaya verilmiş sığorta müqavilələri - zərərlərin ödənilməsi:* Müəssisə zərərli baza sığorta müqavilələri qrupunun ilkin tanınması və ya zərərli baza sığorta müqavilələrinin qrupa əlavə edilməsi zamanı zərəri tanıdıqda, müvafiq təkrarsığortaya verilmiş sığorta müqavilələri qrupundakı müqavilə üzrə xidmət marjasına düzəliş etməli və belə müqavilələr üzrə gəliri tanınmalıdır. Təkrarsığortaya verilmiş sığorta müqaviləsi üzrə ödənilən zərərin məbləği baza sığorta müqavilələri üzrə tanınmış zərəri müəssisənin təkrarsığortaya verilmiş sığorta müqaviləsi üzrə ödənilməsinə gözlədiyi baza sığorta müqavilələri üzrə zərərlərin nisbətində vurmaqla müəyyən edilir. Bu tələb yalnız təkrarsığortaya verilmiş sığorta müqaviləsi baza sığorta müqavilələri üzrə zərərin tanınmasından əvvəl və ya onunla eyni vaxtda tanıdıqda tətbiq edilməlidir.
- *Digər dəyişikliklər:* Digər dəyişikliklərə aşağıdakılar daxildir: bəzi kredit kartı (və ya oxşar) müqavilələri və bəzi kredit müqavilələrində tətbiq sahəsi ilə bağlı istisnalar; sığorta müqavilələri üzrə aktiv və öhdəliklərin maliyyə vəziyyəti hesabatında qruplar əvəzinə portfellər üzrə təqdim edilməsi; təkrarsığortaya verilmiş sığorta müqavilələrindən və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərəre aid olunan qeyri-törəmə maliyyə alətlərindən istifadə edərək maliyyə risklərini azaltmaq üçün risklərin azaldılması imkanının tətbiqi; BMHS 17-ni tətbiq edərkən əvvəlki aralıq maliyyə hesabatlarındakı uçot təxminlərinə dəyişikliklər etmək üçün uçot siyasəti seçimi; sığorta müqaviləsinin şərtlərinə əsasən müəyyən sığortalıya aid edilən mənfəət vergisi ödənişlərinin və daxilolmaların müqavilələrin icrası üzrə pul axınlarına daxil edilməsi; keçid dövründə tələblərdən seçim əsasında azadolmalar və digər kiçik dəyişikliklər.

4. YENİ VƏ DÜZƏLİŞ EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARININ BEYNƏLXALQ STANDARTLARININ (MHBS) TƏTBİQİ (davamı)

Dərc olunmuş, lakin hazırda qəbul olunmamış standartlar və şərhlər

Cəmiyyətin erkən hələ ki, qəbul etməməyə qərar verdiyi, gələcək hesabat dövrlərində qüvvəyə minəcək BMUSS tərəfindən buraxılmış bir sıra standartlar və standartlara düzəlişlər mövcuddur.

BMHS 17	Sığorta müqavilələri
---------	----------------------

Rəhbərlik yuxarıda sadalanan Standartların qəbul edilməsinin gələcək dövrlərdə şirkətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərəcəyini gözləmir.

5. ƏSAS VƏSAİTLƏR

	31 dekabr 2023-cü il
Binalar, tikintilər və qurğular	75 018,70
Maşın, avadanlıq, hesablama texnikası	67 101,96
Nəqliyyat vasitələri	204 046,24
Yüksək texnologiyalar məhsulu olan hesablama texnikası üzrə	886 893,59
Digər əsas vəsaitlər	94 390,00
Cəmi	1 327 450,49

	31 dekabr 2024-cü il
Binalar, tikintilər və qurğular	1 647 731,19
Maşın, avadanlıq, hesablama texnikası	67 558,11
Nəqliyyat vasitələri	296 584,68
Yüksək texnologiyalar məhsulu olan hesablama texnikası üzrə	886 129,45
Digər əsas vəsaitlər	73 395,90
Cəmi	2 971 399,33

6. QEYRİ –MADDİ AKTİVLƏR

	31 dekabr 2023-cü il
İstifadə müddəti məlum olan qeyri maddi aktivlər	725 905,17
İstifadə müddəti məlum olmayan qeyri maddi aktivlər	503 098,49
Cəmi	1 229 003,66

	31 dekabr 2024-cü il
İstifadə müddəti məlum olan qeyri maddi aktivlər	630 325,82
İstifadə müddəti məlum olmayan qeyri maddi aktivlər	551 376,19
Cəmi	1 181 702,01

7. DAŞINMAZ ƏMLAKA İNVESTİSİYALAR

Zaqatala-Balakən şössesinin sol tərəfində inşa olunmuş və R+R Compani MMC-yə məxsus, yaşayış binasının ümumi sahəsi 535,47 m2 olan qeyri-yaşayış hissəsini (texniki mərtəbəsini) (bundan sonra-daşınmaz əmlak) AR Mülki Məcəlləsinin 646.1-ci maddəsinin tələbinə əsasən Alıcının mülkiyyətinə verməyi öhdəsinə götürür.Müqavilədə göstərilən daşınmaz əmlakın ümumi satış qiyməti 417 655,89.

8. UZUNMÜDDƏTLİ MALİYYƏ AKTİVLƏRİ

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Dövlət qiymətli kağızları	476 629 907,51	391 805 556,80
Qeyri-dövlət qiymətli kağızları	40 574 818,90	20 718 695,41
Cəmi	517 204 726,41	412 524 252,21

9. DEBİTOR BORCLARI

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Birbaşa sığorta üzrə	32 122 725,59	23 371 236,21
Büdcə üzrə	-	-
Sair debitorlar	8 324 609,51	27 646 056,99
Cəmi	40 447 335,10	51 017 293,20

Sair debitor borcları:	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Depozit müqavilələri üzrə hesablaşmalar	499 869,02	349 047,08
İstiqraz faizləri üzrə hesablaşmalar	7 686 485,80	5 891 094,12
Təchizatçılarla hesablaşmalar	40 747,70	39 220,97
Digər debitor borcları	58 542,24	323 599,69
Əks-Repo əməliyyatları üzrə hesablaşmalar	-	21 003 643,43
Əməyin Ödənilməsi Üzrə	38 964,75	39 451,70
Cəmi	8 324 609,51	27 646 056,99

10. PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVİVALENTLƏR

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Kassada olan nağd pul vəsaitləri	-	-
Banklarda olan hesablaşma hesabı	35 779 151,24	4 926 621,46
Valyuta hesabı	14 337 634,16	18 666 240,54
Depozit	93 087 018,76	145 062 906,70
Sair pul vəsaitləri	57 025,34	59 216,60
Cəmi	143 260 829,50	168 714 985,30

✓ “Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında” hesabatın 2023-cü ilin sonuna qalığı **136 846 086,50** təşkil edir, balans hesabatında **143 260 829,50**.

Fərqin açıqlaması:	
Bloklaşdırılmış məbləğ	73 757 512,00
Uzunmüddətli əmanətlər	(18 540 000,00)
Qısamüddətli investisiyalar	(85 882 769,00)
Cəmi:	6 414 743,00

11. SİĞORTA EHTİYATLARINDA TƏKRARSİĞORTAÇILARIN PAYI

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Həyat sığortası sahəsi üzrə	823 860,59	1 458 467,22
Qeyri-həyat sığortası sahəsi üzrə	-	-
Cəmi	823 860,59	1 458 467,22

12. QISAMÜDDƏTLİ MALİYYƏ AKTİVLƏR

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Dövlət qiymətli kağızları	97 411 983,18	22 378 716,22
Qeyri-dövlət qiymətli kağızları	-	32 185 341,10
Cəmi	97 411 983,18	54 564 057,32

13. SAİR QISAMÜDDƏTLİ AKTİVLƏR

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri	325 635,14	593 140,41
Təhtəl hesablar	-	-
Cəmi	325 635,14	593 140,41

14. SİĞORTA EHTİYATLARI

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Həyat sığortası sahəsi üzrə	631 809 121,98	570 656 078,60
Cəmi	631 809 121,98	570 656 078,60

15. TƏKRARSİĞORTA ƏMƏLİYYATLARI ÜZRƏ ÖHDƏLİKLƏR

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Təkrarsığortalı üzrə	446 763,62	1 264 031,44
Cəmi	446 763,62	1 264 031,44

16. KREDİTOR BÖRCLƏRİ

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Əməyin Ödənilməsi Üzrə	-	-
Büdcə Üzrə	3 511 184,08	8 404 167,42
Sosial sığorta və təminat üzrə	262 829,55	202 453,27
Digər Məcburi Ödənişlər Üzrə	950 092,33	1 354 213,33
Sair Kreditorlar:	39 126 270,53	7 033 639,64
Cəmi	43 850 376,49	16 994 473,66

Sair kreditor borcları

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
➤ İddia tələbləri üzrə hesablaşmalar	105 409,97	93 668,38
➤ Agent və broker komissiyalarına görə hesablaşmalar	1 215 467,39	1 980 911,38
➤ Təchizatçılarla hesablaşmalar	7 3 296 245,04	1 839 044,22
➤ Repo əməliyyatları üzrə hesablaşmalar	31 599 855,54	-
➤ Kreditorlarla hesablaşmalar	986 590,15	696 396,84
➤ Digər kreditor borcları	1 922 702,44	2 423 618,82
Cəmi	39 126 270,53	7 033 639,64

17. SAİR QISAMÜDDƏTLİ ÖHDƏLİKLƏR

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Gələcək hesabat dövrünün gəlirləri	7 361 535,05	6 654 365,61
Cəmi	7 361 535,05	6 654 365,61

Gələcək hesabat dövrünün gəlirləri

31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
-------------------------	-------------------------

18. ƏSAS ƏMƏLİYYAT GƏLİRİ

Məbləğ müştərilər tərəfindən növbəti aylara görə ödənilmiş sığorta haqları təşkil edir.

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Birbaşa Sığorta Üzrə Sığorta Haqları	594 400 200,78	517 467 696,00
Təkrarsığorta Üzrə Təkrarsığorta Haqları	-	-
Sığorta Ödənişlərində Təkrarsığortaçıların Payı Üzrə	911 675,19	228 508,84
Təkrarsığortaya Verilmiş Müqavilələr Üzrə Komissyon	671 451,31	488 656,80
Cəmi	595 983 327,28	518 184 861,64

19. ƏSAS ƏMƏLİYYAT XƏRCİ

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Sığorta Ödənişləri və Sığorta Məbləğləri Üzrə	418 779 464,58	266 167 421,94
Qaytarılan sığorta haqları üzrə	24 197 796,70	14 936 716,82
Təkrarsığortaya Verilmiş Sığorta Haqları Üzrə	2 232 018,98	2 377 366,03
Sığorta fəaliyyəti üzrə sair xərclər	780 421,83	152 922,45
	445 989 702,09	283 634 427,24

20. MƏNFƏƏT VERGİSİ

Cəmiyyət ödəniləcək cari mənfəət vergisi, eləcə də aktiv və öhdəliklər üzrə vergi bazalarını onun fəaliyyət göstərdiyi ölkələrin Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə əsasən hesablayır və uçotda əks etdirir ki, buda MHBS-dən fərqli ola bilər.

Təşkilat bəzi xərclər vergiyə cəlb olunmadığından və bəzi gəlirlər vergi məqsədləri üçün vergidən azad olduğundan daim vergi xərcləri ilə üzləşir.

Vergi dərəcəsi Azərbaycan Respublikasında vergi qanunvericiliyinə əsasən (müəyyən edildiyi kimi) hüquqi şəxslər tərəfindən vergiyə cəlb olunan mənfəət üzrə ödəniləcək 20%-lik mənfəət vergisi dərəcəsidir.

21. RİSKLƏR

Maliyyə riski amilləri.

Fəaliyyətin adi gedişində Cəmiyyət alınan və satılan malların dəyişkən qiymətləri, digər xammalların qiymətləri, valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri nəticəsində yaranan bazar riskləri ilə üzləşir. Qiymətlərdəki dəyişikliklərdən asılı olaraq bazar qiymətlərindəki bu cür dəyişikliklər Cəmiyyətin maliyyə vəziyyətinin dəyişməsinə səbəb ola bilər. Cəmiyyətin ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliklərini əhatə edir və Cəmiyyətin maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfəət təsiri azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Cəmiyyətin əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasıdır. Maliyyə riskinin vacib komponentləri likvidlik riski, xarici valyuta riski, faiz dərəcəsi riski və kredit riskidir.

Likvidlik riski.

Likvidlik riski aktiv və passivlərin ödəmə müddətlərinin uzlaşmadığı hallarda ortaya çıxır. Likvidliyin idarə edilməsinə Cəmiyyətin yanaşması həm adi, həm də qeyri-adi şəraitdə Cəmiyyətin nüfuzuna qəbul edilməyən zərər və ya risk zərəri vurmamaqla, öhdəliklərin müddəti başa çatdıqda onların likvidliyini daim təmin etməkdən ibarətdir. Rəhbərlik, 31 dekabr 2024-cü il tarixində Cəmiyyətin cari ödəmə strukturunun hər hansı bir əhəmiyyətli likvidlik riskinə məruz qalmadığını hesab edir.

Kapital risklərinin idarə olunması.

Kapital nizamnamə kapitalı və yığılmış mənfəət və ya zərərdən ibarət olub, hazırkı konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarında kapitalla aid edilir. Kapitalın idarə olunmasında Cəmiyyətin məqsədi səhmdarlar üçün gəlirlərin və digər maraqlı tərəflər üçün ödənişlərin təmin edilməsi və kapital xərclərinin azaldılması məqsədilə, optimal kapital strukturunun saxlanması üçün fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətini qoruyub saxlamaqdır.

Kapital nizamnamə kapitalı və yığılmış mənfəət və ya zərərdən ibarət olub, hazırkı maliyyə hesabatlarında kapitalla aid edilir.

Cəmiyyətdən kapital ilə bağlı konkret normativ əmsallara riayət etmək tələb olunmur.

Kredit riski.

Qarşı tərəf borcunu müəyyən edilmiş ödəmə müddətində tam ödəyə bilmədikdə, Cəmiyyət kredit riskinə məruz qalır. Adətən, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyəri Cəmiyyətin məruz qaldığı kredit riskinin maksimum miqdarını əks etdirir. Potensial kredit riskinin azaldılması üçün aktiv və öhdəliklərin əvəzləşdirilməsi imkanı böyük əhəmiyyət kəsb etmir. Cəmiyyətin kredit riski üzrə konsentrasiyalara məruz qalan maliyyə alətləri əsasən hesablarda olan vəsaitlər və debitor borclarından ibarətdir.

Bazar riski

Bazar riski bazardakı qiymət və məzənnələr səviyyəsində dəyişikliklərin yaxud onların mütərəddidliyinin Cəmiyyətin gəlir və ya kapitalına yaxud da onun biznes məqsədlərinin reallaşdırılması imkanlarına mənfi təsir göstərməsi riskidir.

Bazar riski faiz dərəcəsi riski kimi, valyuta riski, kredit spredləri, əmtəə qiymətləri və qiymətli kağızların qiyməti aiddir. Cəmiyyətin ölçmə üsullarında və ya üzləşdiyi riskdə yaxud da qeyd olunan risklərin idarə edildiyi və ölçüldüyü tərzdə heç bir dəyişikliklər baş verməmişdir.

Cəmiyyət daxilindəki müəssisələr həm sabit, həm də dəyişkən ("üzən") faiz dərəcələri ilə borc vəsaitlər cəlb edildiyindən Cəmiyyət faiz riskləri ilə üzləşir. Risk Cəmiyyət tərəfindən sabit və üzən faiz dərəcələrinin müvafiq şəkildə vəhdəti yaradılmaqla idarə olunur.

Müşahidə Şurası həmçinin Cəmiyyət müsbət faiz marjası ilə təmin edən onun faiz dərəcəsi mövqeyini uyğunlaşdırmaqla faiz riskini və bazar risklərini idarə edir. Nəzarət şöbəsi Cəmiyyətin cari maliyyə nəticələrinin monitorinqini həyata keçirir, Cəmiyyətin faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərə həssaslığını və mənfəətinə təsirini qiymətləndirir.

Cəmiyyətin bəzi maliyyə öhdəlikləri ya dəyişkən faiz dərəcəsi daşıyır, ya da ki, kreditorun seçimi ilə faiz dərəcələrinin dəyişilə bilməsini nəzərdə tutan maddə daxil edilir. Cəmiyyət faiz dərəcəsi marjasını nəzarətdə saxlayır və bu səbəbdən əhəmiyyətli faiz dərəcəsi riskinə və ya sonrakı pul vəsaitlərinin hərəkətli riskinə məruz qalmadığını hesab edir.

Faiz dərəcəsinə qarşı həssaslıq

Cəmiyyət bazar mühitindəki mənfi dəyişikliklərdən irəli gələ biləcək potensial itkiləri dövrü olaraq hesablamaqla ədalətli dəyərin faiz dərəcəsi riskini idarə edir. Nəzarət şöbəsi Cəmiyyətin cari maliyyə nəticələrinin monitorinqini həyata keçirir, Cəmiyyətin ədalətli dəyərin faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərə həssaslığını və onun gəlirliyinə təsirini hesablayır. Aşağıda göstərilən həssaslıq təhlili hesabat dövrünün sonunda həm derivativ, həm də qeyri-derivativ alətlər üzrə faiz riskinə məruzqalma əsasında müəyyən edilmişdir. Üzən faiz dərəcəsi daşıyan öhdəliklər üzrə təhlil dövrünün sonunda öhdəliyin ödənilməmiş məbləğinin bütün il üzrə ödənilmədiyini hesab etməklə həyata keçirilir. Cəmiyyət daxilində faiz dərəcəsi barədə əsas idarə heyətinə məlumat verildikdə 50 baza dərəcəsində artım və ya azalmaya istinad edilir ki, bu da rəhbərliyin faiz dərəcələrində mümkün dəyişikliklərin qiymətləndirilməsini əks etdirir.

Valyuta riski

Valyuta riski xarici valyuta mübadiləsi məzənnələrində dəyişikliklər baş verməsi səbəbindən maliyyə alətlərinin dəyəri qeyri-müəyyən olacağı ilə bağlı riskdir. Cəmiyyət üstünlük təşkil edən xarici valyuta mübadiləsi məzənnəsində dəyişikliyin baş verməsi nəticəsində onun maliyyə vəziyyəti və vəsaitlər hərəkətinin təsirə məruz qala biləcəyi halı ilə üzləşir. Müşahidə Şurası təxmin edilən AZN məzənnəsinin dəyişməsi və digər makroiqtisadi göstəricilər əsasında açıq valyuta mövqeyinin idarəedilməsi yolu ilə valyuta riskinə nəzarət edir ki, bu da Cəmiyyətə

valyutaların milli valyutaya qarşı mübadilə məzənnələrinin dəyişkənliyindən irəli gələn əhəmiyyətli zərərin azaldılması üçün imkan yaradır.

Həssaslıq təhlili üzrə məhdudiyyətlər

Əslində, ehtimallar və digər amillər arasında qarşılıqlı əlaqə mövcuddur. O cümlədən qeyd etmək lazımdır ki, bu həssaslıqlar sabit deyil və iri yaxud xırda təsirlər bu nəticələrdən interpolyasiya və ya ekstrapolyasiya edilməlidir.

Həssaslıq təhlili Cəmiyyətin aktivlərinin və öhdəliklərinin fəal şəkildə idarə edildiyini nəzərə almır. Bundan əlavə, Cəmiyyətin maliyyə vəziyyəti bazarda dəyişikliklər baş verdikdə dəyişə bilər. Məsələn, Cəmiyyətin maliyyə riskinin idarə edilməsi strategiyası bazardakı dəyişikliklərə qarşı həssaslığın idarə edilməsini nəzərdə tutur. Bazardakı dəyişikliklər müəyyən həddi keçdikdə Cəmiyyətin rəhbərliyi bəzi investisiyaları satmaq, investisiya portfelinin strukturunu dəyişdirmək və ya müəyyən sığortalıyı addımlar atmaq kimi qərarlar həyata keçirə bilər. Nəticədə, aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında bazar dəyəri ilə qiymətləndirdikdə fərziyyələrdəki dəyişikliklər öhdəliklərə heç bir təsir göstərməyə bilər. Belə hallarda aktivlər və öhdəliklər üçün müxtəlif qiymətləndirmə bazasından istifadə edilməsi səhmdar kapitalının dəyişməsinə gətirib çıxara bilər.

Yuxarıda həssaslıq təhlillərinin digər məhdudiyyətlərinə Cəmiyyətin yalnız dəqiqliklə proqnozlaşdırılması mümkün olmayan qısamüddətli bazar dəyişikliklərinə dair mövqeyini əks etdirən potensial riski nümayiş etdirmək üçün şərti (hipotetik) bazar dəyişikliklərindən istifadə olunması və bütün faiz dərəcələrinin eyni qaydada hərəkət edəcəyi ilə bağlı təxminlər daxildir.

Qiymət riski olan məhsullar

Cəmiyyət ümumi və ya xüsusi bazar dəyişiklikləri nəticəsində öz məhsulları üzrə qiymət riskinə məruz qalır.

Cəmiyyət qiymət riskini bazar şəraitindəki mənfi dəyişikliklərdən irəli gələn potensial itkiləri dövrü olaraq hesablamaqla və müvafiq zərər-həddi (“stop-loss”) məhdudiyyətlərini, habelə marja və girov tələblərini müəyyənləşdirib saxlamaqla idarə edir. İstifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri halında isə, Cəmiyyət belə öhdəliklərin ümumi məbləğində bərabər həcmdə potensial zərərlə üzləşir. Lakin, ehtimal edilən məbləği bundan azdır, çünki, öhdəliklərin əksəriyyəti kredit müqavilələrində göstərilən bəzi şərtlərdən aslıdır.

Əməliyyat riski

Əməliyyat sistemdəki nasazlıq, əməliyyatçının səhvi, saxtakarlıq və digər xarici hadisələr nəticəsində yaranmış zərərdir. Nəzarətlər yerinə yetirilmədikdə, əməliyyat riskləri müəssisənin nüfuzuna xələl gətirə, hüquqi və ya inzibati nəticələrinə səbəb ola və ya maliyyə itkilərinə gətirib çıxara bilər. Cəmiyyət bütün əməliyyat risklərinin aradan qaldırılmasını gözləmir, lakin özünün nəzarət konsepsiyası ilə, habelə potensial risklərə nəzarət və ya onlara qarşı cavab tədbirləri görməklə bu riskləri idarə etməyə çalışır. Nəzarətlərə vəzifə bölgüsünün, sistemə çıxışın, təsdiqlənmə və üzləşdirmə prosedurlarının, heyətin təlimi və qiymətləndirmə proseslərinin səmərəli təşkili daxildir.

22. HESABAT TARİXİNDƏN SONRAKI HADİSƏLƏR

Hesabat tarixindən sonra hər hansı bir hadisə baş verməmişdir.